

କମ୍ପୋଷ୍ଟ କ'ଣ

ଫସଲର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ଓ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ମଳ ଆଦି ଜୈବିକ ପଦାର୍ଥ ସଂକ୍ରିୟା ପରେ ମିଳୁଥିବା ଜୈବିକ ପଦାର୍ଥକୁ କମ୍ପୋଷ୍ଟ କୁହାଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ କମ୍ପୋଷ୍ଟରେ ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ଖାଦ୍ୟସାର କମ୍ ପରିମାଣରେ ରହିଥାଏ । କମ୍ପୋଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତିବେଳେ ଅଙ୍ଗାର ପରିମାଣ ହ୍ରାସ ପାଇବା ସହିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖାଦ୍ୟସାର ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ।

ଧାନ ଫସଲର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶକୁ କାହିଁକି କମ୍ପୋଷ୍ଟ କରାଯିବ

କମ୍ପୋଷ୍ଟ କରାଯିବା ଦ୍ୱାରା ଫସଲର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶକୁ ଉନ୍ନତ ଖତରେ ପରିଣତ କରାଯାଏ । ଯଦିଓ ଧାନ ଫସଲର କମ୍ପୋଷ୍ଟ ସମେତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜୈବିକ ଖତରେ କମ୍ ପରିମାଣରେ ଯବକ୍ଷାର ଓ ଫସ୍ଫରସ୍ ଆଦି ମୁଖ୍ୟସାର ରହିଥାଏ, ତଥାପି ଏଥିରେ ଅଣୁସାର, ଏଞ୍ଜାଇମ୍ ଓ ଅଣୁଜୀବ ଥିବାରୁ ଏହା ଫସଲ ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଥାଏ । ରାସାୟନିକ ସାରରେ ପ୍ରାୟତଃ ଏସବୁ ପଦାର୍ଥ ରହି ନଥାଏ । ଧାନ ନଡ଼ାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ପଟାସ ସାର ରହିଥାଏ ।

ସାରଣୀ : ସବ୍ୟ ଓ ଜଳ ଅନୁସାରେ ଖାଦ୍ୟସାର					
ଜୈବିକ ପଦାର୍ଥ	ଅଙ୍ଗାର (%)	ଯବକ୍ଷାର (%)	ଫସ୍ଫରସ୍ (%)	ପଟାସ (%)	ତୁଳ (%)
ଧାନ ନଡ଼ା	୪୧	୦.୫-୦.୮	୦.୦୫-୦.୧	୦.୩-୨.୦	୦.୦୩-୦.୧୭
ସଜ ଗୋବର	୮-୧୦	୦.୪-୦.୬	୦.୧-୦.୨	୦.୪-୦.୬	୦.୨-୦.୪
ସଜା ଗୋବର ଖତ	୩୦-୩୫	୧.୫	୧.୨	୨.୧	୨୦

ଧାନ ନଡ଼ାରୁ କିପରି କମ୍ପୋଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବ

ଅମଳ ପରେ ବା ଧାନ ପେଷିବା ପରେ ନଡ଼ା ଓ କୁଣ୍ଡାକୁ ଜମା କରି ଦିଆଯାଏ । ଏଥିରୁ ସୁଫଳ ପାଇବା ପାଇଁ ନିମ୍ନରେ କେତେକ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

୧. ଯଥେଷ୍ଟ ଯବକ୍ଷାର ଯୋଗାଣ ଏବଂ ଜଳାୟୁ ଅଂଶ ଓ ଅଣୁଜୀବ ଉପଲବ୍ଧ ଥିଲେ ଭଲ ଭାବେ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ।
୨. ସମତଳ ଓ ନିଗିଡ଼ା ସ୍ଥାନ ଏବଂ ଛାଇ ଜାଗାରେ କମ୍ପୋଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଥିବା ସାମଗ୍ରୀକୁ ଛୋଟ ଛୋଟ କରି କଟାଯାଇଥିଲେ (୩-୫ ସେ.ମି.) ଭଲ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ ।
୩. ସମ୍ଭବ ହେଲେ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ସ୍ତର ସ୍ତର କରି ଧାନାଦି ଫସଲ (ଅଧିକ ଅଙ୍ଗାର ଓ କମ୍ ଯବକ୍ଷାର) ସହିତ ଡାଲି ଜାତୀୟ ଫସଲର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ବା ଖତର ଆବର୍ଜନା (ଅଧିକ ଯବକ୍ଷାର) ଜମା କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହାକୁ ୨ : ୧ (ଧାନାଦି ଫସଲ : ଡାଲି ଜାତୀୟ ଫସଲ/ଖତ) ଅନୁପାତରେ ପକାଇବାକୁ ହେବ । ଅନେକ କୃଷକ ଧାନ ଅମଳ ପରେଧାନ ନଡ଼ାକୁ କୁଡ଼ି କୁଡ଼ି କରି ଜମା କରିଥାନ୍ତି । ଏହା ଠିକ୍ ପଦ୍ଧତି ନୁହେଁ ।
୪. କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଗଦାକୁ ଅଧିକ ଓଢା ନ କରି ଅଳ୍ପ ଆର୍ଦ୍ର ରଖିବା ଦରକାର (ଯେପରି କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଗଦାରୁ ପାଣି ବୋହି ନଯିବ) । ଏହାକୁ ଅଧିକ ଶୁଷ୍କ କରିବା ଅନୁଚିତ୍ (ଯଥା ନଡ଼ାକୁ ମୋଡ଼ିଲେ ଭାଙ୍ଗିଯିବ) ।
୫. ଶାସ୍ତ୍ର ସହିତ ପାଇଁ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଗଦାରେ ଗୋବର ପାଣି ବା ଗୋମୂତ୍ର ସିଂଚନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯୁରିଆର ପତଳା ଦୁବଣ ଏବଂ/ଅଥବା ଅଣୁଜୀବ ଦୁବଣ (ଟ୍ରାଇକୋଡର୍ମା ହାର୍ଡିଆନମ୍ ସାଧାଣା ଭାବେ ଟ୍ରାଇକୋ କୁହାଯାଏ) ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇପାରେ । ଏସବୁ ପଦାର୍ଥ ମିଶାଇବା ଦରକାର କାରଣ ଏଥିରେ ରହିଥିବା ଯବକ୍ଷାର ଏବଂ/ଅଥବା ଅଣୁଜୀବ ସଫଳତାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।
୬. ଅନେକ କୃଷକ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଗଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଏହାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତି ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ବ୍ୟବଧାନରେ ଏହାକୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରିଦେବା ଭଲ ।
୭. ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ତାପମାତ୍ରା ଓ ଆର୍ଦ୍ରତା ରହିଥିଲେ, ୪-୮ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ।

କମ୍ପୋଷ୍ଟର ଉପକାରଣତା

- କମ୍ପୋଷ୍ଟରେ ରହିଥିବା ଅଣୁସାର ଓ ଅଣୁଜୀବ ଫସଲ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଉପକାରୀ ହେବା ସହିତ ମାଟିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରକ୍ଷାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏସବୁ ପଦାର୍ଥ ସାଧାରଣ ଭାବେ ରାସାୟନିକ ସାରରେ ମିଳି ନଥାଏ ।
- କମ୍ପୋଷ୍ଟ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଧାନ ଫସଲର ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁର ଖାଦ୍ୟସାର ମାନରେ ଉନ୍ନତି ଘଟିଥାଏ ।
- କମ୍ପୋଷ୍ଟରେ ଥିବା ଖାଦ୍ୟସାର ଧିରେ ଧିରେ ମାଟିକୁ ମିଳିଥାଏ ଓ ଜଳପ୍ରବାହ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗ ହୋଇ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ ।
- କମ୍ପୋଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତିବେଳେ ଉଚ୍ଚ ତାପମାତ୍ରା (୫୫-୫୮ ସେଲ୍ସିଅସ୍ ଅଧିକ) ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବାରୁ ରୋଗ ଜୀବାଣୁ ବଂଶୀୟ ହ୍ରାସ ପାଇବା ସହିତ ଘାସ ମଞ୍ଜି ମରିଯାଇଥାଏ ।
- କମ୍ପୋଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ପରେ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ (ଏଥିରୁ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ବାହାରେ ନାହିଁ) ।
- କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଜୈବିକ ଆବର୍ଜନା ମିଳିଥାଏ ।

କମ୍ପୋଷ୍ଟ କରିବାରେ ସମସ୍ୟା

- କମ୍ପୋଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଜୈବିକ ଆବର୍ଜନା ସଂଗ୍ରହ, ଏହାକୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରିବା ଓ ଜମିରେ ପକାଇବା ପାଇଁ ଅନେକ ଶ୍ରମ ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।
- ଅଧିକ ଅମଳ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଖାଦ୍ୟସାର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ପାଇଁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣରେ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ଫସଲ ପାଇଁ କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଖତ ସହିତ ରାସାୟନିକ ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।
- ସାଧାରଣତଃ କମ୍ପୋଷ୍ଟରେ ମିଳୁଥିବା ଯବକ୍ଷାର ପରିମାଣ ରାସାୟନିକ ସାରରେ ମିଳୁଥିବା ଯବକ୍ଷାର ପରିମାଣର ମାତ୍ର ୧/୨୦ ଭାଗରୁ ୧/୩୦ ଭାଗ ଅଟେ ।
- ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥିବା ବର୍ଷରେ କମ୍ପୋଷ୍ଟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଖାଦ୍ୟସାର ଫସଲକୁ ମିଳେ ନାହିଁ (ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଆମୋନିଅମ ସାରରେ ୧୦୦% ଯବକ୍ଷାର ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ ।)

କୃଷକମାନେ ବେଳେବେଳେ ଧାନ ଅମଳ ପରେ ନଡ଼ାକୁ ସଂକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଜମିରେ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ପଦ୍ଧତି ନୁହେଁ ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଧାନ ଆଧାରିତ ଫସଲ ପଦ୍ଧତିର ଉତ୍ପାଦନା ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ କୃଷକଙ୍କ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି

Website: www.rkbodisha.in, Email: contact@rkbodisha.in

